

Edi Sever

(1943–2020)

Edi v svojem ateljeju. (iz osebnega arhiva)

Edi Sever, plemenit in duhovit družinski človek, slikar in rodoljub, se je rodil v vojnem času leta 1943 v Puštalu, v bližnji Škofji Loki pa je preživel vse svoje življenje. Oče je bil rodoljub in človekoljub, borec za delavske pravice, sicer pa umetniško nadarjen ljudski slikar in pevec, pisec ljudskih pesmi in napevov. Tak značaj je po očetu podedoval tudi Edi. Tudi njegova mama je imela umetniške korenine, saj je bila sorodnica Simona Jenka, pesnika Sorškega polja, na kar je bil Edi iskreno ponosen.

Živel je brez očeta, saj so ga s sestrama internirali v taborišče Dachau; v Buchenwaldu je leta 1945 umrl, sestre pa sta se vrnili. Mama se je sama borila za štiri otroke, da so prišli do kruha. Edi se je izučil za odličnega grafika – litografa; s šolanjem je razvil svoj risarski talent. Sprva je bil zaposlen v Umetniškem zavodu za litografijo, nato dolga leta v Tiskarni Mladinska knjiga. V zakonu z ženo Majdo sta se jima rodili hčeri, ki jima je Edi dajal vso očetovsko ljubezen.

Edi je bil umetnik od glave do pete: 30 let je ljubiteljsko igral v loškem gledališču, kar smo tisti, ki smo ga poznali, večkrat doživeli, saj so iz njega neredko privreli stavki odrskih vlog. S kakšno strastjo jih je interpretiral! Vse življenje je slikal, po upokojitvi pa je slikarstvo postalo njegovo drugo življenje. Likovno se je izražal predvsem z akvareli, razvil je prepoznavni stil, slikanje je kombiniral s črnim tušem ali flomastrom. Slikal je z lahkoto in znanje nesebično delil. Nepozabno se je zapisal v Likovno skupino Leon Koporc KUD Kliničnega centra v Ljubljani. Tri desetletja je z njo sodeloval na številnih kolonijah in razstavah ter svoja dela podarjal bolnišnici za spodbudo pri zdravljenju. Povezal se je s petimi slikarji iz te skupine, da so kot skupina Art FEMIPS slikarsko potovali v Pariz, Prago, Lyon, Granado in še kam. Dve desetletji so tkali mednarodno umetniško

mrežo, razstavljali in za dosežke leta 2018 prejeli državno odličje, srebrni znak JSKD. Bili so ambasadorji slovenske ljubiteljske kulture. V zadnjih letih je bil Edi mentor ljubiteljskim slikarkam škofjeloškega Društva U3; na razstavah so se predstavljali kot Edi in njegove akvarelistke. Sodeloval je tudi na vseh razstavah *Puštuci u Lok*.

Kljub svoji skromnosti je Edi življenje zajemal s polno žlico: prepotoval je veliko sveta, užival življenje, ga polepšal z zanj značilnim humorjem, sodeloval na številnih slikarskih razstavah in kolonijah, tako v Sloveniji kot po celem svetu.

Zahrbtna bolezen ga je prehitro iztrgala od nas. Poslovil se je kleni in žlahtni Človek iz Škofje Loke. Hvaležen in topel spomin nanj bo za vedno ostal med nami.

Zvonka Zupanič Slavec

Ne bom pisal življenjepisa, pač pa o stvareh, ki so za spomin na Edija bolj pomembne in nepoznane.

Čeprav je veliko časa preživel v Ljubljani, je vseeno rad povedal, da je Puštuc. Bil je član Puštucev – to je skupina posameznikov, ki nima nobene pravnoformalne ureditve, niti statuta. Tako zvani Puštuci so zelo različni; od priznanih akademskih imen do navadnih ljudi, ki niso hoteli ali niso mogli dobiti certifikatov imenitnosti, a vseeno skušajo nekaj povedati ali zgolj polepšati naš prostor. Vsaj enkrat letno se s svojimi deli predstavijo širši publiki na skupni razstavi *Puštuci u Lok*. Merilo uspeha Puštucev je vedno večji obisk njihovih razstav. Edi je bil med začetniki te združbe, a je ves čas ostal anonimen, čeprav je naredil marsikaj za likovno prepoznavnost Škofje Loke.

Edi v eni od številnih vlog v loškem gledališču, skupaj s Poldko Štiglic in Janezom Debeljakom – Jančetom. (iz družinskega arhiva)

Bil je zelo dejaven in je ustvaril veliko število slik, ki visijo po slovenskih domovih in različnih ustanovah. Motivno je bil zelo vezan na pejsaž, ker je veliko improviziral, vendar sta mu bila blizu tudi portret in tihožitje.

Slikal je v različnih tehnikah. Najbližje mu je bil akvarel; v njem je bil pravi mojster in ga lahko nedvomno štejemo med najboljše v Sloveniji. Barvno je bil zelo ekspresiven, vendar so njegove slike kljub živahnemu in močnemu koloritu ohranile neko mirnost, ki je ustrezala njegovemu značaju.

Poleg slikarskega je imel tudi odličen igralski talent, saj je nastopal v mnogih gledaliških predstavah v loškem gledališču.

Tako v slikarskem kot v dramskem delu je dosegal in tudi presegal mnogo poznanih slovenskih ustvarjalcev.

Bil je umirjen, nevpadljiv, razmišljajoč, v resnici pravi umetnik.

Kljub resnemu videzu in nastopu je bil izredno duhovit. Njegova duhovitost je imela specifičen in domiseln način, zahtevala je pošten razmislek, preden si dojel bistvo njegove šale.

Edi je bil velik človek, Slovenec in Puštuc. Z njegovo smrtjo smo izgubili velikega umetnika.

Janez Justin

Edi Sever je bil slikar konkretnih motivov. Spretno je povezoval risarske veščine z občutkom za akvarelno tehniko. Njegov slikarski postopek je bil sproščen, preprost in dinamičen. Dela je izvajal v sozvočju ploskovnih barvnih nanosov in lahkotne risarske »pisave«. Njegovo osnovno tematsko izhodišče je bil realni predstavi svet z razkošjem in pestrostjo pojavnih oblik. Prek akvarelov se je osredinjal na konkretni doživljajski svet, ki je bil tudi njegovo ikonografsko izhodišče, likovno in idejno torišče, skratka, vir in cilj obenem. Čeprav so se Severjeve likovne pripovedi najpogosteje odvijale v okvirih »čistega« akvarelnega krajinarstva, kjer so figuralni dogodki redki, ga je raziskovalna strast marsikdaj odpeljala na področje figurativnega slikarstva, celo v upodabljanje ženskega akta. Takrat se je zavestno oddaljil od verističnega upodabljanja predmetnosti, njegov stil pa je postal bolj ekspresionističen.

Za Edija Severja je bilo slikanje spontana dejavnost, odvisna od trenutnega razpoloženja in navdiha. Gledalca je nagovarjal z razgibanim načinom preverjenih likovnih momentov, likovno bogatih in hkrati sorodnih v prizadevanju po najbolj dorečenem upodabljanju tistega, kar ga je kot slikarja zares zanimalo. Njegova umetniška govorica je bila prepoznavna, njegov motivni spekter pa je segal od žanrskih prizorov prek pejsažev, obmorskih vedut ter vse do intimnih tihožitij in akta. S težnjo po podajanju lastnih zgodb je avtor življenjsko izkušnjo spreminjal v novo likovno vizijo predstavnosti: tehtno, pomenljivo in obenem posebno. Izbrana motivika je Severju predstavljala materialno podlago, ki je s prepoznavnimi geografskimi obeležji (kadar je šlo za krajino) in s konkretnostjo

oblik kanalizirala vso silovitost avtorjevih čustev, hkrati pa v polni meri izrazila abstraktnost njegove domišljije. Zapisi in sledi na papirju so nastajali iz nujnosti po neposrednem, živem in predvsem intimnem izpovedovanju občutenja motivov, ki so ga vizualno privlačili, praviloma pa je vtise nabiral na potovanjih.

V ustvarjalnih trenutkih so se Severjeva doživljanja strnila v atraktivne podobe, ki kažejo pravo naravo avtorjevega notranjega pogleda, razpetega med različna razpoloženska stanja. Preplet elementov iz naravne in urbane krajine je bil za Edija Severja pravzaprav improvizacija konsistentnih izvirnih črtnih postavitev. Barvno kopičenje in zgoščevanje različnih črtnih potez je doživljal kot dinamično strukturo, energijo nemirno ponavljajočih se linij, spominjajočih na dogajanja v izbranem okolju, bodisi pejsažnem ali interiernem. Svojo umetniško potenco je dokazoval z barvno transparenco, subtilnimi tonskimi prehodi in domišljenimi oblikovnimi aranžmaji kompozicijskih postavitev.

Slikarski red, ki ga je kot ustvarjalec vzpostavljaj, je bil idealen za upodabljanje klasičnih tem, kot so tihožitje, krajina, mestne vedute in žanrski prizori. V svoje delo je vpletal tudi izkušnje grafičnega oblikovanja in nepredmetnega slikarstva. Lazurni barvni nanosi so mu omogočali dinamično prepletanje tistih elementov, ki so ustrezali njegovi izraznosti, razpeti od vehementnih potez do sproščene igrivosti.

Boštjan Soklič